

Γλωσσικά Φαινόμενα, που διέπτουν τη Σημασιολογία

Πολυσημία: Η συσχέτιση λέξης ή φράσεις με περισσότερη από μία σημασίες. Για να αποφασίσει σε ποια σημασία αναφέρεται χρειάζεται το υπόλοιπο γλωσσικό περιβάλλον.

π.χ., γλώσσα:

το φάρι; το μέρος της στοματικής κοιλότητας; ο κώδικας επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων;

Αμφισημία: Λέξη ή φράση χρησιμοποιείται με τέτοιο τρόπο που αποκτά διφορούμενη σημασία και τελικά να γίνεται κατανοητή με δύο τρόπους. Για να καταλήξεις σε ποια από τις δύο σημασίες αναφέρεται, χρειάζεται το εξωγλωσσικό και το παραγλωσσικό περιβάλλον (βλ. Εξωγλωσσικά – Παραγλωσσικά Στοιχεία στο <http://www.reoulita.com/2017/07/02/>) Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται και **αμφιλογία**.

π.χ., Τι γαϊδούρι είναι αυτό!

Συνωνυμία: διαφορετικές λέξεις-φράσεις που έχουν (περίπου) την ίδια σημασία και μπορούν (περίπου) να αντικαταστήσουν η μία την άλλη, στο ίδιο γλωσσικό περιβάλλον. Δεν υπάρχει απόλυτη συνωνυμία.

π.χ., άσπρο – λευκό

Ομωνυμία: λέξεις που είναι ομόηχες ή ομόγραφες αλλά με διαφορετική σημασία

π.χ., μήλα – μίλα!: ομόηχες

bat (νυχτερίδα) – bat (ρόπαλο): και ομόηχες αλλά και ομόγραφες

Υπωνυμία (αντ. Υπερωνυμία): η μία λέξη έχει σημασία που είναι υποσύνολο μιας άλλης λέξης

π.χ., θηλαστικά > αιλουροειδή > τίγρης > λευκή τίγρης (σχέση υπωνυμίας)

Αντωνυμ(ικ)ότητα: η μία λέξη –φράση είναι αντίθετη (αντώνυμη) με μια άλλη. Μόνο πυρηνικές σημασίες μπορούν να έχουν αντώνυμα. Πολλές φορές η σχέση αυτή δεν είναι απόλυτα αντίθετη.

π.χ. μαύρο – άσπρο, φεύγεις – έρχεσαι

Φαινόμενα δανεισμού

Τα φαινόμενα δανεισμού είναι κυρίως διαδικασίες συνδυασμού μορφολογίας (παραγωγή-σύνθεση) και σημασιολογίας (σημασία).

Ξένες λέξεις: λέξεις που χρησιμοποιούνται στην ελληνική, όπως στη γλώσσα την οποία ανήκουν. Έχουν απλοϊκή ορθογραφία, δηλαδή, γράφονται με **ο,ε,ι**.

π.χ. ανσανσέρ, ίντερνετ

Δάνεια: λέξεις που σχηματίζονται με παραγωγή. συνδυάζεται ξένη λέξη ως ρίζα-θέμα με ελληνική κατάληξη-επίθημα. Το θέμα της λέξης έχει απλοϊκή ορθογραφία ενώ η κατάληξη υπακούει στους κανόνες της ελληνικής γραμματικής-ορθογραφίας.

π.χ.: τρέν-ο, πλουραλ-ισμός, σερφ-άρω

Αντιδάνεια (πολύ δύσκολη έννοια να προσεγγιστεί σε επίπεδο δημοτικού): λέξεις που προήλθαν από ελληνική ρίζα, χρησιμοποιήθηκαν ως δάνεια από άλλες γλώσσες και επέστρεψαν στην ελληνική, αφού της δημιούργησαν άλλες γλώσσες (συμβαίνει ιδιαίτερα με τις εφευρέσεις).

π.χ., Καρότο (το) < καρότα (η) < ιταλ. carota < λατ. carota –ae < ελλ. καρωτόν (= ληθαργικό).

Νεολογισμοί (πολύ δύσκολη έννοια να προσεγγιστεί σε επίπεδο δημοτικού): λέξη – φράση που αποτελεί αποτέλεσμα, προϊόν νεολογίας, που έχει, δηλαδή, δημιουργηθεί πρόσφατα και είναι προϊόν σύνθεσης παλαιών στοιχείων της γλώσσας ή δάνειο ξένης γλώσσας.

π.χ. ναζισμός, καραμανλίζω, μεταφεμινισμός

